

Fotbalová

encyklopedie

Publikace s oficiální licencí FIFA

VŠE, CO POTŘEBUJEŠ VĚDĚT O NEJKRÁSNĚJŠÍ HŘE

Fotbalová encyklopedie

Vyšlo také v tištěné verzi

Objednat můžete na
www.cpress.cz
www.albatrosmedia.cz

Emily Stead

Fotbalová encyklopedie – e-kniha
Copyright © Albatros Media a. s., 2024

Všechna práva vyhrazena.
Žádná část této publikace nesmí být rozšiřována
bez písemného souhlasu majitelů práv.

Z anglického originálu The Football Encyclopedia přeložil Jan Dvořák. Vydalo nakladatelství CPress v Brně roku 2024 ve společnosti Albatros Media a. s. se sídlem 5. května 22, Praha 4. Číslo publikace 43 793.

Jazyková korektura: Petr Rybáček

Odpovědná redaktorka: Michaela Tučková

Technický redaktor: Jiří Matoušek

1. vydání

Design and layout © Welbeck Children's Limited 2023

Text copyright © Welbeck Children's Limited 2023

© FIFA, FIFA's Official Licensed Product Logos, and the Emblems, Mascots, Posters and Trophies of the FIFA World Cup™ tournaments are copyrights and/or trademarks of FIFA.

Translation © Jan Dvořák, 2024

ISBN tištěné verze 978-80-264-5357-4

ISBN e-knihy 978-80-264-5366-6 (1. zveřejnění, 2024) (ePDF)

www.cpress.cz; e-shop: www.albatrosmedia.cz

Vytěžování textu či dat z této publikace ve smyslu čl. 4 směrnice 2019/790/EU je zakázáno.

Cena uvedená výrobcem představuje nezávaznou doporučenou spotřebitelskou cenu.

Tato publikace je vydána na základě udělené licence FIFA, ale její obsah neposkytl FIFA. FIFA neposkytuje také žádnou záruku za přesnost nebo úplnost obsahu nebo informací obsažených v této publikaci a odmítá jakoukoliv zodpovědnost a veškeré závazky v maximálním rozsahu přípustném podle platných právních předpisů, a to za jakékoli výdaje, ztráty, škody a náklady, které mohou vzniknout libovolné osobě nebo organizaci v souvislosti s takovým obsahem nebo informacemi. Jakékoli neúmyslné chyby nebo opomenutí vznikly na straně vydavatele a budou opraveny v dalších vydáních knihy.

Autorka: Emily Stead

Grafické zpracování: RockJaw Creative

Fotografický obsah: Paul Langan

ODKAZY NA PRIMÁRNÍ ZDROJE:

Mezinárodní federace fotbalových asociací (FIFA)

www.fifa.com

Unie evropských fotbalových asociací (UEFA)

www.uefa.com

Konfederace fotbalové asociace Severní Ameriky, Střední Ameriky a Karibiku (Concacaf)

www.concacaf.com

Jihoamerická fotbalová konfederace (CONMEBOL)

www.conmebol.com

Africká fotbalová asociace (CAF)

www.cafonline.com

Asijská fotbalová konfederace (AFC)

www.the-afc.com

Oceánská fotbalová konfederace

www.oceaniafootball.com

Fotbalová asociace (FA)

www.thefa.com

Encyklopedie Britannica

www.britannica.com/sports/football-soccer

BBC Sport Football

www.bbc.co.uk/sport/football

www.bbc.co.uk/sport/football/womens

Mezinárodní federace fotbalových historiků a statistiků

www.iffhs.de/

Guinness World Records

www.guinnessworldrecords.com/

Svaz fotbalových statistiků

www.rsssf.com

Odpovědnost za faktickou správnost a vhodnost pojmenovávání všech fotbalových organizací a turnajů, které nejsou součástí FIFA, v knize spočívá výhradně na vydavateli, nikoliv na organizaci FIFA. Jakékoli neúmyslné chyby nebo opomenutí budou opraveny v dalších vydáních knihy.

Fotbalová

encyklopedie

Publikace s oficiální licencí FIFA

OBSAH

VÝVOJ FOTBALU 6

Počátky fotbalu	8
Rozvoj hry	10
Fotbal celosvětovým fenoménem	12
Ženský fotbal	14
Jak oslovit nové publikum	16

NA HŘIŠTI 18

Pozice na hřišti	20
Herní rozestavení	22
Fotbaloví rozhodčí	24
Technologie ve fotbale	26
Moderní stadiony	28

VELKÉ TURNAJE 30

Mistrovství světa ve fotbale FIFA (FIFA WORLD CUP™)	32
Mistrovství světa ve fotbale žen FIFA (FIFA WOMEN'S WORLD CUP™)	36
Olympijské hry (mužský turnaj)	38
Olympijské hry (ženský turnaj)	40
Mistrovství Evropy ve fotbale UEFA	42
Mistrovství Evropy ve fotbale žen UEFA	44
Copa América CONMEBOL	46
Zlatý pohár CONCACAF	48
Africký pohár národů	50
Mistrovství Asie ve fotbale AFC	52

FOTBALOVÉ MOCNOSTI 55

Anglie	56
Francie	60

Německo	64
Itálie	68
Nizozemsko	70
Španělsko	74
Belgie	76
Chorvatsko	76
Dánsko	77
Portugalsko	77
Mexiko	80
USA	81
Argentina	84
Brazílie	86
Uruguay	90
Nejlepší africké země	92
Nejlepší asijské země	94
Týmy OFC	97

KONTINENTÁLNÍ TURNAJE 98

Liga mistrů UEFA	100
Liga mistryň UEFA	104
Evropská liga UEFA	106
Pohár osvoboditelů CONMEBOL	108
Mistrovství světa ve fotbale klubů FIFA	110

DALŠÍ TURNAJE FIFA..... 112

CENY FIFA THE BEST 116

SEZNAM VÍTĚZŮ..... 118

Rejstřík	124
----------------	-----

VÝVOJ FOTBALU

Jednoduché míčové hry existují již tisíce let. Teprve v polovině 19. století však vznikla psaná pravidla fotbalu, což umožnilo zformování této hry v podobě, jakou známe i dnes. V současné době podporují více než čtyři miliardy fanoušků po celém světě (tedy více než polovina obyvatel planety) pravidelně svůj tým.

**Detailní záběr přímo ze hry – Mistrovství
světa ve fotbale 2018 v Rusku (FIFA
World Cup Russia 2018™), zápas mezi
Marokem a Íránem**

POČÁTKY FOTBALU

Ačkoli moderní fotbal vznikl ve Velké Británii, mnoho jiných verzí hry existovalo již o tisíce let dříve na různých kontinentech. Tyto prastaré míčové hry se podílely na vývoji fotbalu, v jeho historii sehrály svou roli.

1600 PŘ. N. L.

STAROBYLÁ MÍČOVÁ HRA

Nejstarší doloženou týmovou míčovou hru nalézáme u Aztéků a Mayů. Hráči v ní skórovali, pokud se jim podařilo dopravit míč z tvrdé gumy či kaučuku přes šikmé kamenné hřiště do obruče umístěné uprostřed stěny na protějším konci hřiště. Komu se to podařilo, byl prohlášen vítězem.

800 PŘ. N. L.

ŘECKÁ HRA

Episkyros se ve starověkém Řecku hrál již kolem roku 800 př. n. l. Přestože hráči (jichž bylo v každém týmu 12) používali k pohybu míče své ruce, řada pravidel byla podobná těm z dnešního fotbalu. Hrál se na hřišti vyznačeném bílými čarami.

200 PŘ. N. L.

CCHU-TŮ V ČÍNĚ

První hra, ve které museli hráči do míče kopat, byl čínský vynález – poprvé se hrála před více než dvěma tisíci lety. V této hře, tzv. cchu-tů, se již používal kožený míč, který byl důkladně vycpán peřím. Hráči museli skórovat bez použití rukou nebo paží.

Starověká čínská míčová hra cchu-tů byla pravděpodobně používána coby výcviková metoda vojáků během vlády čínské dynastie Chan (206 př. n. l. – 220 n. l.).

146 PŘ. N. L.

ŘÍMSKÉ HARPASTUM

Po dobytí jejich domoviny si Římané přivlastnili i míčové hry starověkých Řeků. Přišli pak se svou vlastní verzí nazvanou harpastum. Největší změna pravidel, kterou Římané zavedli, spočívala v možnosti do míče kopat.

Vyobrazení z 19. století zachycuje dva týmy z anglických internátních škol, které se věnují „venkovní hře“ – jakési rané verzi fotbalu.

1863

FOTBALOVÁ ASOCIACE

V říjnu 1863 došlo v Londýně k významné události, která změnila běh fotbalové historie. Po svém oficiálním založení začala Anglická fotbalová asociace sepisovat první soubor pravidel hry. Fotbalová asociace (FA) rozhodla, že hráči již nemohou nosit míč rukama, a dohodla se mimo jiné na tom, že by ve hře měl být používán míč standardní velikosti a váhy.

length ...
100 yards, the length ...
be defined by two upright posts, ...
II.
The game shall be commenced by a **place kick** from the ...
side winning the toss, the other side shall not approach with ...
it is kicked off. After a goal is won the losing side shall ...
III.
The sides shall change goals after each goal is won.
IV.
A goal shall be won when the ball passes over the space between ...
height), not being thrown, knocked on, or carried.
V.
When the ball is in **touch** the first player who touches it shall kick ...
on the boundary line where it left the ground, in a direction ...
VI.
A player shall be **out of play** immediately he is in front ...
behind the ball as soon as possible. If the ball is kicked past ...
he shall not touch or kick it or advance until one of the oth ...
one of his own side on a level with or in front of him has been ...
VII.
In case the ball goes behind the goal line, if a player ...
at belongs first touches the ball, one of his side shall be entitl ...
goal line at the point opposite the place where the ball shall b ...
he opposite side first touches the ball, one of his side shall be e ...
a point 15 yards outside the goal line, opposite the place where t

1070-1400

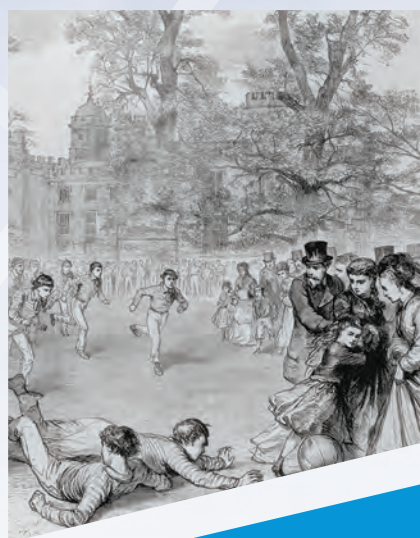
STŘEDOVĚKÝ (TZV. DAVOVÝ) FOTBAL

Takzvaný davový fotbal byl znám ve středověké Anglii. Týmy musely kopat a mlátit do míče vyrobeného z nafouknutého prasečího močového měchýře, čímž jej přesouvaly po venkovských cestách. Podobná „hřiště“ mohla být dlouhá řadu kilometrů a hra přitahovala davy hráčů. Zápasy často vedly ke zraněním a pro přílišné násilí, jež je provázelo, byly brzy zakázány.

19. STOLETÍ ŠKOLNÍ SPORT

Hry kombinující prvky moderního rugby a fotbalu se v 19. století rozšířily na britských internátních školách. Pravidla se lišila škola od školy, a brzy se proto ukázalo, že týmy nemohou sehrát spravedlivé zápasy. Pokusy o vytvoření soupisu oficiálních pravidel selhaly, protože se na nich školy nedokázaly dohodnout.

ROZVOJ HRY

První velká fotbalová soutěž na světě, FA Cup, se hrála v letech 1871–1872. První ligová soutěž odstartovala zanedlouho. Hra získávala stále více příznivců a zápasy začaly přitahovat početné davy diváků. Řada klubů musela postavit velké stadiony, které již vyhovovaly rostoucímu počtu fanoušků.

Tým Preston North End si v roce 1889 vysloužil přezdívku „Neporazitelní“ – podařilo se mu totiž projít 22 zápasy ligové soutěže bez porážky.

FOTBALOVÉ PREMIÉRY

1872 MEZINÁRODNÍ UTKÁNÍ – Skotsko vs Anglie

1872 VÍTEŽ FA CUPU – Wanderers FC

1889 VÍTEŽ FOTBALOVÉ LIGY – Preston North End

Nejlepší hráči 80. let 19. století se utkali o vítězství v FA Cupu.

PROFESIONALIZACE

Zpočátku FA bránila klubům odměňovat hráče finančně. Anglické kluby, jako například Preston North End, tedy používaly peníze z prodeje vstupenek na pokrytí výdajů svých fotbalistů. Tlak ze strany klubů a hráčů pak donutil FA, aby v roce

1885 toto pravidlo změnila. Roku 1893 byl zaveden maximální platový strop, který existoval až do roku 1945. Poté co hráči pohrozili stávkou, pokud nedostanou zapláceno tak, jak si zaslouží, zrušila FA v roce 1961 veškerá mzdová omezení.

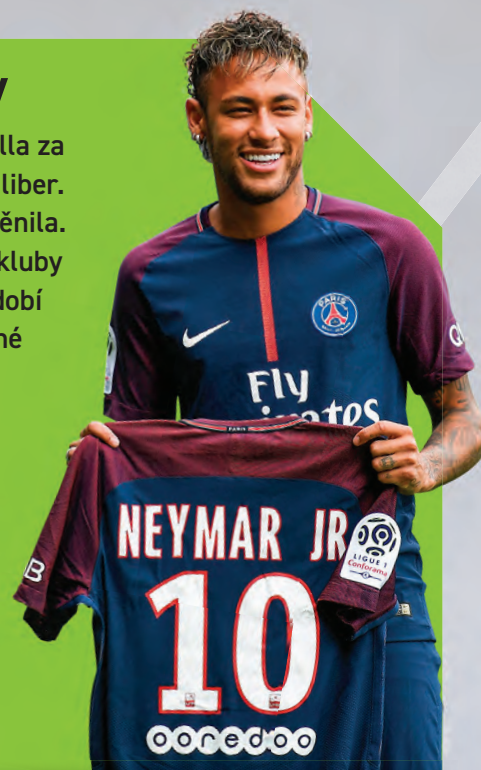

Útočník Willie Groves (v kroužku) jako hráč West Bromwich Albion

NEJVĚTŠÍ PŘESTUPY

V roce 1893 zaplatila Aston Villa za přestup Willieho Grovese 100 liber. Od té doby se spousta věcí změnila. V dnešním fotbale mění hráči kluby během dvou přestupových období (v létě a v zimě) za neuvěřitelné částky. V roce 2017 přepsal historické tabulky klub Paris Saint-Germain, který zaplatil za barcelonskou hvězdu Neymara celých 190 milionů liber.

Brazilec Neymar podepsal smlouvu s Paris Saint-Germain v roce 2017

REKORDNÍ PŘESTUPY

1 libra = 29 Kč

ODHADOVANÁ ČÁSTKA	ROK	HRÁČ	PŘESTUP Z:	PŘESTUP DO:
100 LIBER	1893	 WILLIE GROVES	WEST BROMWICH ALBION	ASTON VILLA
1 000 LIBER	1905	 ALF COMMON	SUNDERLAND	MIDDLESBROUGH TOWN
10 000 LIBER	1928	 DAVID JACK	BOLTON WANDERERS	ARSENAL
100 000 LIBER	1961	 LUIS SUÁREZ	FC BARCELONA	INTER MILÁN
1 000 000 liber	1975	 GIUSEPPE SAVOLDI	BOLOGNA FC	SSC NEAPOL
10 000 000 liber	1992	 JEAN PIERRE-PAPIN	OLYMPIQUE MARSEILLE	AC MILÁN
198 000 000 liber	2017	 NEYMAR	FC BARCELONA	PARIS SAINT-GERMAIN

Náčrtek fotbalového zápasu, k němuž došlo v afghánském Kandaháru v roce 1892. „59. pluk vs. posádka“.

CELOSVĚTOVÁ ZÁLEŽITOST

Poté co se fotbal stal profesionálním, vzrostla i jeho popularita. Na přelomu 19. a 20. století přinášeli britští vojáci, námořníci i stavitelé železnic novou krásnou hru do nejružnějších koutů Britského impéria. Lidé se zamilovali do fotbalu nejen po celé Evropě, ale i na řadě míst od Střední a Jižní Ameriky až po Afriku. Důsledkem bylo zformování místních fotbalových asociací.

FOTBAL CELOSVĚTOVÝM FENOMÉNEM

FIFA je organizace, která řídí fotbal na celém světě. Vedle toho, že organizuje mistrovství světa ve fotbale (FIFA World Cup™), mistrovství světa ve fotbale žen (FIFA Women's World Cup™) a další fotbalové soutěže, je jejím úkolem zajistit, aby se do nejoblíbenějšího sportu mohli zapojit lidé kdekoli na světě. Zkratka „FIFA“ znamená Fédération Internationale de Football Association (Mezinárodní federace fotbalových asociací) a jak francouzský název napovídá, byla tato organizace založena v roce 1904 v Paříži. Dnes má FIFA 211 členských asociací napříč zeměmi šesti kontinentů. Každý kontinent má pak i svou vlastní regionální konfederaci.

CONCACAF

Kontinentální konfederace Concacaf byla založena v roce 1961, spravuje fotbal v Severní a Střední Americe a v karibské oblasti. Má 41 členských zemí, od Kanady po karibské státy.

HLAVNÍ SOUTĚŽE

Mezinárodní: Zlatý pohár Concacaf
Liga národů Concacaf
Mistrovství ve fotbale žen Concacaf

Klubové: Liga mistrů Concacaf

CONMEBOL

CONMEBOL je vůbec nejstarší regionální konfederací, byl založen v roce 1916. Organizace řídí fotbal v Jižní Americe a má 10 členů.

HLAVNÍ SOUTĚŽE

Mezinárodní: CONMEBOL COPA AMÉRICA
CONMEBOL Copa América Femenina

Klubové: Pohár osvoboditelů (Copa Libertadores) CONMEBOL
Pohár osvoboditelů – ženy (Copa Libertadores Femenina) CONMEBOL
Copa Sudamericana CONMEBOL

HLAVNÍ SOUTĚŽE

ROK VZNIKU

NEJÚSPĚŠNĚJŠÍ TÝMY

MISTROVSTVÍ SVĚTA VE FOTBALE FIFA

1930

BRAZÍLIE (pět titulů)

MISTROVSTVÍ SVĚTA VE FOTBALE ŽEN FIFA

1991

USA (čtyři tituly)

UEFA

UEFA je organizace, která řídí fotbal v Evropě. Byla založena v roce 1954 a má dnes 55 členů.

HLAVNÍ SOUTĚŽE

Mezinárodní: Mistrovství Evropy ve fotbale UEFA
Liga národů UEFA

Klubové: Liga mistrů UEFA
Evropská liga UEFA
Liga mistrů UEFA

AFC

Konfederace AFC organizuje fotbal v Asii a Austrálii. Byla založena v roce 1954 a má 47 členů.

HLAVNÍ SOUTĚŽE

Mezinárodní: Mistrovství Asie ve fotbale AFC

Mistrovství Asie ve fotbale žen AFC
Klubové: Liga mistrů AFC
Liga mistrů AFC (od roku 2024)

OFC

OFC je řídicím fotbalovým orgánem v regionu Oceánie. Jde o nejmenší konfederaci ze všech šesti, byla založena roku 1966. Má 13 členů, z toho 11 s plným členstvím a dva členy přidružené.

HLAVNÍ SOUTĚŽE

Mezinárodní: Oceánský pohár národů OFC
Oceánský pohár národů žen OFC
Klubové: Liga mistrů OFC

CAF

Konfederace CAF, jež byla založena v roce 1957, je řídicí organizací afrického fotbalu.

HLAVNÍ SOUTĚŽE

MEZINÁRODNÍ: Africký pohár národů
Africký pohár národů žen

Klubové: Liga mistrů CAF
Konfederační pohár CAF
Africká fotbalová liga (od října 2023)

ŽENSKÝ FOTBAL

Historie ženského fotbalu je přehlídkou vzestupů a pádů. V současné době se tomuto sportu věnuje více než 30 milionů žen po celém světě. Ovšem ještě v nedávné minulosti jim byla tato hra v řadě zemí odpírána. Mnoho žen muselo v posledním století svést tvrdé boje za to, aby se ženský fotbal proměnil ve vzrušující hru, kterou můžeme sledovat dnes.

SVĚT VE VÁLCE

Až do vypuknutí první světové války v Evropě v roce 1914 se v Británii rozvíjela jak mužská, tak i ženská kopaná. Obě podoby tohoto sportu přitahovaly velké množství diváků. S odchodem mužů na válečné fronty v zámoří převzaly ženy jejich role ve zbrojovkách, v kancelářích i ve správě země. Britská vláda tehdy podporovala ženské týmy – jak s ohledem na zdraví obyvatelstva, tak i jako prostředek udržení morálky na domácí frontě.

Záběr z finálového zápasu Mistrovství světa ve fotbale žen FIFA 2023 (FIFA Women's World Cup Australia/New Zealand 2023™), v němž se střetly týmy Španělska a Anglie.

Tým Dick, Kerr Ladies prohrál pouhých 28 z 833 zápasů, které sehrál mezi lety 1917 a 1965.

ZLATÉ ČASY

Fotbalový tým Dick, Kerr Ladies FC sestavily zaměstnankyně muničního závodu v anglickém Prestonu. Popularita týmu vedeného dravou útočnicí Lily Parrovou a předvádějícího působivé výkony rostla. A to dokonce i po válce – tým stále přitahoval rekordní davy diváků, v jednom případě jich bylo dokonce 53 000. V roce 1921 však FA zakázala ženám hrát na jejich hřištích. Odůvodnila to tím, že je tento sport „zcela nevhodný pro ženy“. Zákaz trval 50 let, protože i ostatní země následovaly příkladu Anglie.

POMALÉ ZOTAVENÍ

Ve druhé polovině 20. století začal ženský fotbal znovu získávat půdu pod nohama, čehož symbolem se stal první mezinárodní zápas uznáný organizací FIFA: Utkaly se v něm hráčky Francie a Nizozemska. V roce 1984 byl rozehrán první evropský šampionát žen pod záštitou UEFA. Následovalo první Mistrovství světa ve fotbale žen FIFA (FIFA Women's World Cup™) v roce 1991.

Někdejší americká útočnice Kristine Lilly (vlevo) zvítězila v 354 reprezentačních zápasech – jedná se o nejvyšší číslo v historii sportu.

První Mistrovství světa ve fotbale žen pořádané v Číně vyhrály fotbalistky USA.

ZMĚNA PRAVIDEL

V současné době hraje fotbal více než 30 milionů žen po celém světě. FIFA podporuje rozvoj ženského fotbalu ve všech 211 členských zemích organizace. Mnoho žen nyní hraje profesionálně, zejména v zemích, jako jsou USA, Japonsko, resp. celá Evropa. Ženský fotbal má nicméně před sebou ještě dlouhou cestu, než se v něm platy a podmínky vyrovnají těm v mužské kopané.

Vážení čtenáři, právě jste dočetli ukázkou z knihy ***Fotbalová encyklopedie***.
Pokud se Vám ukázka líbila, na našem webu si můžete zakoupit celou knihu.